

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/5304	4 november 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 89/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 's-Gravenhage	318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/5303, d.d. 4 november 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
89/91

(Afgesloten 041200 NOV 1991)

Kroatië

De gevechten in Kroatië zijn de afgelopen dagen verhevigd, kennelijk met name op initiatief van de federale strijdkrachten (JNA). Aanvallen werden gemeld op een aantal steden die deels buiten het door Serviërs opgeëiste deel van Kroatië liggen, zoals Varazdin ten noorden van Zagreb. In Slavonië heeft de JNA zijn aanvallen op de steden Osijek en Vukovar geïntensiveerd en naar verluidt bij laatstgenoemde plaats enige terreinwinst geboekt.

Ook de aanvallen van de JNA op Dubrovnik zijn heviger geworden. De stad is gedurende het weekeinde beschoten door artillerie, vliegtuigen en marineschepen. Een JNA-functionaris heeft verklaard dat dit verband hield met het feit dat de Kroaten van de gevechtspauzes van de afgelopen week gebruik hebben gemaakt om hun posities te verbeteren en de JNA onophoudelijk zouden beschieten. Op grond daarvan was de JNA volgens de betreffende militair niet langer bereid om over een bestand te onderhandelen. Tevens stelde hij dat het doorlaten van het konvooi met hulpgoederen voor Dubrovnik in zijn ogen een fout was en zeker niet zal worden herhaald. Er moest integendeel op een intensivering van de aanvallen worden gerekend. Hij onderstreepte echter tevens dat het historische centrum van de stad gespaard zou blijven. In de praktijk zal dit de JNA aanzienlijk beperken in haar offensieve mogelijkheden.

Mogelijk houdt de intensivering van de gevechten mede verband met het bezoek van de CGS Adzic aan de frontgebieden. Naar verluidt zou Adzic, die geldt als een exponent van de Servisch-nationalistische stroming in het officierskorps, bevel hebben gegeven de gevechten met alle beschikbare middelen op te voeren. Met name zou hij hebben aangedrongen op de verovering van Vukovar, dat voor beide partijen is uitgegroeid tot een prestigie-object zonder grote militaire waarde. In het licht van de oproepen om hulp van het Kroatische garnizoen van Vukovar behoort de verovering door de JNA inderdaad tot de mogelijkheden.

Volgens het (pro-Servische) Joegoslavische persbureau Tanjug zouden de Kroaten dit weekeinde ook een offensief hebben ingezet, waarbij 20.000 militairen en modern materieel zouden zijn ingezet. Volgens deze berichten zouden zij in west-Slavonië en Banja de posities van de JNA bedreigen en de Servische bevolking van een aantal dorpen hebben gesommeerd de streek te verlaten. Zelfs zouden aanvallen op Servisch grondgebied hebben plaatsgevonden, waarbij de Kroaten zeer wreed zouden zijn opgetreden. Hoewel er reeds geruime tijd aanwijzingen zijn dat de Kroaten nieuwe eenheden formeren en uitrusten met [op de JNA veroverd] modern materieel en de militaire situatie met name in Banja zeer ondoorzichtig is, kunnen de genoemde berichten niet bevestigd worden. Het is niet uitgesloten dat de Servisch propaganda met deze berichtgeving een rechtvaardiging wil geven voor de intensivering van de gevechten in Kroatië.

Federale overheden

Het door Servië gedomineerde federale (romp)presidium heeft vrijdag jongstleden officieel zijn goedkeuring gehecht aan de eerder door de Servische president

Milosevic gedane concessie in het kader van het EG-vredesoverleg dat in een nieuw Joegoslavisch samenwerkingsverband de Servische minderheden in Bosnië-Herzegovina en Kroatië in beginsel deel zouden blijven uitmaken van hun huidige republieken. Dit werd echter afhankelijk gesteld van afdoende (internationale) garanties voor hun autonomie. Daarbij werd de stelling van Milosevic herhaald dat deze autonomie ook op wetgeving betrekking zou moeten hebben. Zoals reeds eerder gesteld zal met name deze laatste eis waarschijnlijk onaanvaardbaar zijn voor de Kroatische en Bosnische regeringen.

Desondanks is tegen het standpunt van Milosevic en het presidium reeds verzet gerezen van de kant van de autoriteiten van een aantal betroffen gebieden. Met name de president van Krajina, Babic, heeft sterk geprotesteerd tegen dit "verraad aan de Servische zaak". Ook de radicaal-nationalistische oppositie in Servië zelf (bijvoorbeeld de leider van de Chetniks, Seselj) zal in de koerswijziging van Milosevic een aanleiding zien voor verdere pogingen om diens positie te verzwakken.

Van belang zal ook de opstelling zijn van de twee belangrijkste functionarissen van de JNA, Adzic en minister van Defensie Kadijevic. Dezen zijn weliswaar van etnisch-Servische afkomst, maar zijn geboren in respectievelijk Bosnië-Herzegovina en Kroatië. Het is denkbaar dat met name Adzic ernstige bedenkingen heeft ten opzichte van de nieuwe Servische positie en niet zal instemmen met een oplossing waarbij deze Servische gebieden feitelijk buiten het Servische staatsverband blijven. Een toename van de meningsverschillen tussen de Servische regering en de JNA-top behoort derhalve tot de mogelijkheden. Hoewel hiervoor concrete aanwijzingen ontbreken, is het niet uitgesloten dat de verheviging van de gevechtshandelingen door de JNA voor een deel samenhangt met JNA-verzet tegen de genoemde Servische concessie.

Overigens heeft, mogelijk tevens onder invloed van de Servische opstelling, opnieuw een tweetal Servische enclaves in Bosnië-Herzegovina de onafhankelijkheid uitgeroepen. In totaal hebben nu zeven Servische enclaves in deze republiek zich autonoom verklaard. Zij liggen echter geografisch zeer verspreid en hebben geen territoriale aansluiting bij het Servische grondgebied, hetgeen de eventuele integratie van deze gebieden in een Groot-Servisch staatsverband vrijwel uitsluit.

De Servische regering heeft bekend gemaakt dat zij vandaag duidelijkheid zal verschaffen omtrent haar positie ten opzichte van de EG-voorstellen over de toekomstige betrekkingen tussen de Joegoslavische deelstaten. Zoals bekend had de EG alle deelnemers aan de vredesconferentie met betrekking tot Joegoslavië gesommeerd om vóór de volgende plenaire zitting, die voor morgen voorzien is, aan te geven of zij deze voorstellen aanvaardden als basis voor verdere onderhandelingen. Tevens werd bedreigd met sancties tegenover de partijen die verdere gesprekken onmogelijk maken. Aangezien Servië sancties zal willen vermijden, wordt mede in het licht van de koerswijziging van Milosevic en het presidium inzake de autonomie van Servische minderheden verondersteld, dat Servië in beginsel zal instemmen met de voorstellen, al zal het blijven aandringen op vergaande wijziging daarvan.

Internationale reacties

In verband met de voortdurende agressie van de JNA heeft Oostenrijk de Verenigde Naties opgeroepen tot een olieboycot van Servië en de JNA. Hierbij zou het worden gesteund door de Britse vertegenwoordiger in de Veiligheidsraad, die reeds eerder deze mogelijkheid had geopperd. Opmerkelijk is dat de Oostenrijkse vicekanselier tevens pleitte voor het zenden van een VN-vredesmacht naar Joegoslavië. Deze stap zou moeten worden voorafgegaan door internationale

erkenning van Kroatië en Slovenië. Zoals bekend verzetten de JNA en Servië zich tegen een buitenlandse militaire presentie, met inbegrip van een vredesmacht, in Joegoslavië.

De Italiaanse president Cossiga heeft dit weekeinde een informeel bezoek gebracht aan Slovenië, waarbij hij onder meer een ontmoeting had met zijn Sloveense collega Kucan. Cossiga benadrukte dat dit bezoek "tegen niemand gericht" was en een poging betrof om de vrede te herstellen.

De Hongaarse premier Antall heeft onlangs bevestigd dat zijn regering de positie van de Hongaarse minderheid in de Servische provincie Vojvodina nauwlettend blijft volgen. Hij noemde deze minderheid "praktisch een gijzelaar van het Servische bewind". In dit verband stelde hij dat 20% van de slachtoffers in het Joegoslavische conflict van Hongaarse afkomst was. Hij trok een parallel tussen de huidige Joegoslavische crisis en de Hongaarse opstand van 1956, toen het volgens Antall het Westen eveneens aan een duidelijk beleidsconcept ontbrak.

Conclusie/voorzicht

De gevechten in Kroatië zijn het afgelopen weekeinde verder geïntensiveerd, met name op initiatief van de JNA. Het is zeer goed mogelijk dat de federale strijdkrachten op korte termijn de stad Vukovar zullen veroveren, hetgeen militair gezien geen grote waarde zal hebben, maar uit politiek-propagandistische overwegingen een belangrijk succes zou betekenen.

Naar verwachting zal Servië vandaag in beginsel instemmen met de EG-voorstellen als basis voor verder overleg in het kader van de EG-conferentie. De mogelijkheid bestaat dat de JNA-top zich actief zal verzetten tegen een te positieve benadering van de EG-voorstellen door Servië, en in verband hiermee de aanvallen op Kroatische doelen onverminderd zal voortzetten.